

HUUMORI SALADUSLIK KADUMINE

TELEFILMI ESILINASTUSE JÄREL

Enne vaatamist mõtled:ilus kavatsus teha filmiks Gian Carlo Menotti lühiooper «Telefon», mis tuli «Estonias» lavale 1973. a. ja praegu enam stationsaari mängukavasse ei kuulu. Teoses on ainult kaks tegelast, toredaid näitlejaid saaks nüüd vaadata lähedalt, kõiki nüansse nautides. Uus lavastus (režissöör Irene Lään, kunstnik Gunta Randla) lubab oodata mingit uut lahendust, mis paindlikele ja kogemustega näitlejaile Anu Kaalule (Lucy) ja Voldemar Kuslapile (Ben) on ehk andnud uusi impulsse teatris loodud tegelaskujude rikastamiseks.

Väliselt ei paku film midagi üllatavat: misanstseneid on realistlikud, filmivahendid ootuspäraselt kammerlikud, kõige enam näeme kaadris telefoniga kõneleva Lucy või närveeriva Beni (kel enne rongile jõudmist kavas abielu tepanek teha) suuri plaane, vahel mõlemat koos. Niisiis peaks lavastuskontseptsioon avalduma osatäitjate kaudu nagu teatriski.

V. Kuslapi Ben on karakterilt jäänud enam-vähem samaks, kaotsi on läinud üksnes teatris täpselt antud pingetõus.

Lucy lobisemiskirg on süzee telg, tema telefonikõnedel põ-

SU 20. november 1981

hineb kogu ooperi vokaalliini suurem osa. Teatris oli A. Kaalu Lucy elav, spontaanne, muretu tuisupea. Just sellise iseloomuga noor daam võib unustada kiirustava austaja, kellest ta ju tegelikult hoolib. Filmi Lucy mõjub arukana, on enamasti melanhoolne ja mõelik, tülrikõnede ajal peaaegu *tragédienne*'i allüüridega — pigem Lucia kui Lucy. Episoodid, mis teatrisaalis tekitasid alati naeru (kui kellast jutt, hakkab Lucy telefonist õiget aega küsima, pärast huvasti-jätu Margaretiga jätkab ise kõnet uuel teemal jt.) ei pane nüüd isegi muigama. Tekib piinlik lõhe pildilise lahenduse ning situatsiooni ja seda muretu lõbususega kommenteeriva muusika vahel, nähtava ja kuuldava karakteri vahel.

Raske uskuda, et elegantne tõsidus olnuks režissööri taotlus — isegi sel juhul, kui ta oleks täiesti ebanuusikaalne ja lavastanuks üksnes teksti jär-

gi. «Telefoni» faabulast saaks ehk küll kirjutada nukravõitu loo tänapäeva elutempo võõrandavast toimest, kontaktitusest jm. Aga see oleks siis üks teine lugu. Menotti «Telefon», s. t. juba üksi libretto ei jäta tõsiselt võtmise võimalust, selleks on Lucy telefonijutud liiga tühised, pealegi alustab ta kõige mõttetumaid neist ise. Kontaktituse teema on ooperis muidugi olemas, aga käsitletud (lühirillise) huumoriga, groteski sagemetega. Ei, nii pöörases kavatsuses, nagu oleks žanripuhta komöödia lavastamine psühholoogilise draamana, ei tohi filmi tegijaid küll kahtlustada. Sellise kavatsuse puhul olnuks ka loomulik vähemalt teose žanrinimetuse muutmine (nagu «Nõidküti» lavastamisel «Estonias», kus Weberi «romantilisest ooperist» sai lihtsalt «ooper»). Filmi tiitrites ilutseb aga segakeelne «ooperbuff» (itaalia *opera buffa*, ve-

kel (orkestrantidele tuleks taksuda) põhjustel. Muide, Leedus millegipärast mõnikord saadakse.

Aga seegi oletus ei tundu päris tõesena: Anu Kaal on küll rikka natuuriga laulja, kelle loomingul on iga kord ise värvid ja markeerimine peaks teda häirima eriti, aga tal on ka filmis osalemise kogemusi ja kunagi varem pole kaotsi läinud tegelaskuju põhikarakter.

Kolmas võimalus: filmi mõtteline ja meeleoluline ebamäärarus tuleneb mingitest «mõjuvatest» tootmispõhjustest (parimad duublid võisid osutada praagiks vms.). Aga see pole enam vaataja asi.

Niisiis ei anna «Telefon» terviklikku, usutavat filmitõlgendust teosest ega jäädvusta näitlejaloomingut. Ekraanil on ilusad inimesed ilusas ja maitsekas olustikus, millegipärast kõlab muusika. Kõnekeeles öeldakse: oli üks kino.

MERIKE VAITMAA

ne k. onepa-õyõõ; meil on kümnekond aastat kasutusel olnud keelemeeste sanktsioneeritud «bufo-ooper») ja tõlkega («koomiline ooper») võrreldes rõhutab see just «veidrus» ja «jandi» nüansse.

Teine oletus: markeerimise vajadus on lauljatori kammit-sais hoidnud ja režissöör pole end maksma pannud. Filmi aluseks oli salvestis Eesti Raadio fonoteegist (dirigent Eri Klas). Eranditult kõik meie laulvad näitlejad kaotavad filmis suure osa oma lavasar-mist ja see pole nende süü. Ühe ja sama teose iga uus esitus on uus looming ja keegi ei suuda kordamisel anda täpselt samu varjundeid, nii nagu tuulepuhang ei saa kaks korda järjest riivata täpselt samu lehti puuvõras (instru-mentalistidel on kergem mar-keerida; pill asetseb väljaspool neid). Otsesünkrooniga muusi-kafilme ei saavat teatavasti teha tehnilistel ja majandusli-